

1 VYMEZENÍ POJMU IMUNITY A JEJÍCH SLOŽEK

Již v úvodu bylo zmíněno, že pojem „imunita“ jako takový není v českém právním řádu definován. Ve skutečnosti je tento pojem využíván jako shrnující výraz pro soubor nejrůznějších způsobů vynětí z působnosti právního řádu. Jedná se o jeden z pojmů tvořících terminologický aparát práva, který není právním řádem definován, ale tuto službu mu poskytuje obecně právní teorie. O tom svědčí i odborná literatura. Již byl zmíněn F. Weyr, definující imunitu jako „positivně právní předpis, podle kterého se určitá osoba nebo mnohost osob vyjímá z platnosti určitých, jinak povšechně platných norem.“¹ Podobným způsobem s pojmem imunity pracují i novější slovníky² a komentáře.³

Když F. Weyr hovoří o vynětí osob, nevyčerpává tím pojem imunity zcela. Z působnosti právního řádu mohou být vyňaty také věci nebo místa, jak je typické zejména pro imunity v oblasti mezinárodního práva veřejného. Tomuto pojetí imunity však nebude věnována dále zvláštní pozornost, protože východiskem této publikace bude pozitivně právní úprava imunit členů parlamentu, tedy osob, a to ať už v aktuální podobě, anebo historické. Právní řád na území dnešní České republiky v oblasti vnitrostátních imunit vždy vycházel z vynětí osob z působnosti právních norem, nikoliv z vynětí věcí nebo míst.⁴ Nicméně určitý prostor úvahám o možné vhodnosti či nevhodnosti poskytnout do budoucna zvláštní ochranu místům či věcem bude v této publikaci věnován.

Právní předpisy ve stovkách případů⁵ používají pojmy „imunity a výsady“, ale je tomu tak v případech, kdy vylučují svou aplikaci na imunitami či výsadami vybavené osoby. Samy pouze pracují s těmi výrazy a odkazují na jiné právní předpisy, které imunity a výsady zakládají. Předpisy, na které je takto odkazováno, však tyto pojmy nevyužívají a obsahují pravidla či výrazy, kterými je funkčně založena imunita. Velmi často se tyto definice imunity liší.

¹ WEYR, F. Imunita. In: HÁCHA E., HOETZEL, J., WEYR, F., LAŠTOVKA, K. *Slovník veřejného práva československého. Svazek II.* Brno: Polygrafia – Rudolf M. Rohrer – Brno, 1932, s. 1.

² MADAR, Z. *Slovník českého práva.* Praha: Linde, 1995, s. 332.

³ Např. BAHÝLOVÁ, L., FILIP, J., MOLEK, P., PODHRÁZKÝ, M., SUCHÁNEK, R. ŠIMÍČEK, V., VYHNÁNEK, L. *Ústava České republiky. Komentář.* Praha: Linde, 2010, s. 391.

⁴ Již zde mohu učinit poznámku a upozornit, že „výroková imunita“ zakotvená v čl. 27 odst. 2 Ústavy je poskytována členům parlamentu a nechrání kohokoliv hovořícího na půdě parlamentu.

⁵ Výsledek vyhledávání výskytu pojmu imunita v právních předpisech v právním informačním systému ASPI ke dni 1. 9. 2021.

Zůstaneme-li na ústavní úrovni, potom základním imunitním ustanovením Ústavy ve vztahu ke členům parlamentu je její čl. 27. Dále bude ukázán také význam čl. 26 a čl. 28 Ústavy. Nicméně ani v jednom případě zmíněná ustanovení nepoužívají pojem imunita. Hovoří se v nich o zákazu postihu, vyloučení trestního stíhání, podmíněné možnosti trestního stíhání a stanovení podmínek pro zadržení. Navíc se v případě prezidenta republiky hovoří o vyloučení odpovědnosti za výkon funkce.

Je-li tedy řeč o imunitě, jedná se ve skutečnosti o celý soubor právních institutů,⁶ které vyjímají určitý subjekt, v některých případech tedy také místo nebo věc, z působnosti práva. Každý z nich působí odlišným způsobem. Imunita neznamená vyloučení působnosti právních norem pouze ve smyslu hmotného práva a tak, že některé pravidlo nebude aplikováno vůbec. Pod pojmem vyloučení působnosti právních norem je třeba rozumět to, že obecná pravidla aplikována nebudou, a to buď vůbec, anebo budou aplikována s určitou modifikací.

V případě imunity můžeme rozlišit následující složky, přičemž každá není použita v případě všech osob vybavených imunitou. Naopak se imunita přiznává jednotlivým okruhům osob liší. Imunitu v jednotlivých případech tvoří následující součásti:

1. Úplné vyloučení právní odpovědnosti za vymezené druhy činů
2. Podmínění běžné realizace právní odpovědnosti zvláštním právním úkonem či skutečností
3. Realizace právní odpovědnosti zvláštním postupem
4. Nedotknutelnost určitých osob, případně věcí či prostor

Úplné vyloučení právní odpovědnosti za vymezené druhy činů se nazývá také jako *indemnita*. Svou povahou se jedná o hmotněprávní imunitu. Její podstata spočívá v tom, že právním předpisem je vyloučena protiprávnost určitého jednání. Právní postih tedy není podmíněn určitým právním úkonem nebo skutečností, ale je zcela vyloučen.⁷

V oblasti trestního práva je hmotněprávní působení indemnity nejlépe patrné a současně se imunita dotýká vyloučení především trestní odpovědnosti. Jak již bylo řečeno výše, trestněprávní odpovědnost vzniká spácháním trestného činu. Tím okamžikem současně vzniká trestněprávní vztah materiálního charakteru mezi státem a pachatelem. Jeho obsahem je zejména oprávnění a povinnost státu pachatele za trestný čin postihnout a povinnost pachatele se postihu podrobit, spolu s právem pachatele žádat, aby jeho osoba a čin byly posuzovány výlučně dle trestního zákoníku.⁸ Trestněprávní předpisy tedy stanoví, jaké činy a za jakých okolností mají být postiženy. Jestliže tedy jiná norma, navíc vyšší právní síly, stanoví, že určité jednání nelze postihnout, má to za důsledek, že nemůže vzniknout ani popsany

⁶ Shodně např. PAVLÍČEK, V. a kol. *Ústavní právo a státověda. II. díl. Ústavní právo České republiky*. Praha: Leges, 2011, s. 748. Ze zahraničních autorů např. GRAJEWSKI, K. *Immunitet parlamentary w prawie polskim*. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, 2001, s. 15.

⁷ Viz např. čl. 27 odst. 1 nebo čl. 54 odst. 3 Ústavy České republiky.

⁸ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. Praha: Leges, 2010, s. 20.

trestněprávní vztah mezi státem a jednotlivcem. Účinky takto postavené imunity mají potom hmotněprávní charakter a hovoříme o materiální či hmotněprávní imunitě.⁹

Podmínění právní odpovědnosti zvláštním právním úkonem nebo skutečností znamená, že odpovědnost jako sekundární právní povinnost na rozdíl od výše popsaného případu vznikla, ale realizována může být teprve po splnění určité podmínky. Vznik hmotněprávního odpovědnostního vztahu není dotčen, ale jeho realizace je vázána na určitou okolnost procesního charakteru. Typicky se může jednat o vyslovení souhlasu¹⁰ např. s trestním stíháním imunitou vybavené osoby anebo odpadnutím překážky ve stíhání. Ohledně druhého můžeme říci, že vzhledem k tomu, že účelem poskytnuté imunity je nerušený výkon určité funkce, potom zánik dané funkce znamená konec imunity jako překážky realizace odpovědnostního vztahu.¹¹ V tomto případě hovoříme o procesněprávních účincích a procesní imunitě.

Zvláštním a velmi výjimečným ustanovením, které znala československá a následně i česká¹² a slovenská¹³ ústavní úprava, bylo podmínění trestního stíhání člena parlamentu komorou, jejímž byl členem, respektive soudců Ústavního soudu Senátem Parlamentu České republiky (dále také jen „Senát“ a „parlament“) přičemž v případě odmítnutí udělení souhlasu bylo takové trestní stíhání vyloučeno navždy. Původně procesní omezení trestního stíhání nabývalo za určitých okolností důsledků obdobných účinkům hmotněprávním.

Další právní institut tvořící součást imunity spočívá v realizaci právní odpovědnosti zvláštním právním postupem. Osoba vybavená touto složkou imunity tedy za své protiprávní jednání odpovídá, ale jeho projednání probíhá odlišným způsobem nebo před odlišným orgánem, než zákon běžně stanoví. Příkladem takového řešení může být ustanovení o tom, že přestupky členů parlamentu budou v případě jejich žádosti projednány za tím účelem zřízenými zvláštními orgány komor parlamentu a nikoliv orgány, do jejichž působnosti přestupková agenda běžně spadá.¹⁴ Do 30. září 2008 taková možnost existovala také v případě přestupků, kterých se dopustili soudci.

Poslední součást tvořící komplex imunity spočívá v založení nedotknutelnosti stanovených osob. Právní předpisy zejména v případě členů parlamentu stanoví podmínky, za nichž jediné lze dané osoby zadržet. Z toho lze *a contrario* dovodit, že za jiných okolností touto složkou imunity vybavené osoby zadrženy být nemohou.

⁹ Obdobně je tomu v případě zániku tohoto vztahu tehdy, když dojde k zániku trestní odpovědnosti. Oprávnění státu na postižení pachatele není nevykonatelné, ale přímo zaniká. Viz JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. Praha: Leges, 2010, s. 336.

¹⁰ Viz např. čl. 27 odst. 4 Ústavy České republiky.

¹¹ Viz např. čl. 27 odst. 4 nebo čl. 65 odst. 1 Ústavy České republiky. V obou případech k tomuto závěru dojdeme výkladem příslušného ustanovení *a contrario*.

¹² Toto pravidlo bylo zrušeno ústavním zákonem č. 98/2013 Sb. s účinností od 1. června 2013.

¹³ Na Slovensku bylo toto pravidlo zrušeno v rámci zásadního zúžení poslanecké imunity ústavním zákonem č. 232/2012 Z. z. s účinností od 1. září 2012.

¹⁴ Viz čl. 27 odst. 3 Ústavy České republiky.

Podobné ustanovení můžeme nalézt také v případě hlavy státu a soudců Ústavního soudu.¹⁵

V případě této součásti komplexu imunity je vhodné upozornit na dvě skutečnosti. V prvé řadě na to, že se nejedná o opatření eventuálně se dotýkající vzniku či vyloučení právní odpovědnosti. Nedotknutelnost, respektive podmíněná nedotknutelnost vybraných osob, může vyloučit pouze některá opatření, pomocí nichž je právní odpovědnost vyvozována a do značné míry sdílí jejich osud. Jestliže lze podle právních předpisů vyslovit souhlas s trestním stíháním, potom takový souhlas zahrnuje všechny kroky související s trestním řízením, včetně vyloučení nedotknutelnosti dané osoby. Jestliže takový souhlas udělit nelze, jako je tomu v případě hlavy státu, potom má ustanovení o nedotknutelnosti absolutní charakter a odpadne teprve spolu s funkcí, s níž je spojeno.

Vedle výše popsaných složek tvořících imunitu můžeme v právním řádu nalézat ještě další instituty, které s imunitou úzce souvisejí, ale netvoří ji, spíše ji doplňují jako další složky podporující její účel.

Za určitých okolností, závislých ovšem na tom, jak jsou definovány hlavní složky imunity, může být takovou doplňkovou složkou např. oprávnění parlamentu žádat, aby trestní stíhání osoby, které bylo zahájeno před získáním mandátu a podle práva podle práva pokračuje i v době jeho vykonávání, bylo zastaveno či odloženo na dobu zasedání parlamentu. Toto právo typicky zahrnuje také oprávnění žádat propuštění stíhané osoby, pokud byla zadržena nebo na ni byla uvalena vazba.¹⁶

Mezi oprávnění doplňující imunitu může dále patřit právo nevyprovídat o skutečnostech, o nichž se člen parlamentu dozvěděl při výkonu svého mandátu, jak je zná např. čl. 28 Ústavy České republiky.

Mohou sem patřit také další ochranná opatření, jako například zvláštní pracovní ochrana členů parlamentu, a to nejenom v době trvání jejich mandátu, ale v některých případech také po určitou dobu po jeho skončení.¹⁷

Komplex opatření imunitního charakteru tedy je dosti široký a různorodý, přičemž ne vždy jeho součásti vylučují vyvození právní odpovědnosti v úzkém slova smyslu, ale brání v obecnější rovině proti nepřijatelnému postihu pro způsob, jakým člen parlamentu vykonával svou funkci. Přičemž tento zásah do jinak klíčové zásady rovnosti před zákonem je zdůvodněn zájmem na zachování svobody jednání parlamentu.

¹⁵ Viz ustanovení čl. 27 odst. 5, čl. 65 odst. 1 a čl. 86 odst. 2 Ústavy České republiky.

¹⁶ Takový postup znaly ústavy rakouské a později rakousko-uherské monarchie, které ovšem imunitu členů parlamentu omezovaly pouze na probíhající zasedání. Podobně také polská ústava z roku 1921. Československá a česká úprava vynětí členů parlamentu z působnosti orgánů činných v trestním řízení je koncepčně odlišná a každé trestní stíhání člena parlamentu, ať je ve vztahu ke vzniku mandátu zahájeno kdykoliv, podmiňuje souhlasem příslušné parlamentní komory.

¹⁷ FILIP, J. *Zastupitelské sbory ČSSR*. Brno: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, fakulta právnická, 1986, s. 146–147.

2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PROBLEMATIKY ODPOVĚDNOSTI A IMUNIT

2.1 Právo jako normativní a hodnotový systém a místo imunity v něm

S ohledem na to, že imunita je jako právní institut součástí práva, je nezbytné při hledání jejího místa v právním řádu, což je předpoklad pro její interpretaci, sledovat, co to je právo samotné, jaký je jeho účel a funkce, na jakých principech je vystavěno a z jakých zdrojů vychází. Slovy právního filozofa Š. Zacharova: „není otázky, není tematu v oboru jurisprudence, jehož řešení by se nějak nedotýkalo definice práva.“¹⁸

Jestliže je imunita právním institutem, F. Weyr hovoří z pozic právního normativismu o právním předpisu,¹⁹ kterým je určitý okruh osob v určitém rozsahu vyňat z působnosti jinak všeobecně platných norem, potom tento právní institut musí zapadat do rámce celého právního řádu. Musí v něm plnit svou úlohu a nesmí celý právní systém narušovat.

Právo je v prvé řadě normativním systémem. Na tomto místě stojí za to položit důraz na slovo „systém“. Jednou ze základních vlastností práva či právního řádu je jeho uspořádanost. Ačkoliv dnes, jak připomíná P. Holländer²⁰ postřeh P. Maršálka²¹ v předmluvě k jeho dílu, žijeme v době pokusů o postmoderní dekonstrukci celé řady institutů a systémů, nemění tato skutečnost nic na základním faktu, že uspořádanost a vnitřní bezrozpornost je jednou ze základních maxim právní normotvorby.

Skutečnost, že dosažení jakékoliv maximy je obtížné, pokud není dokonce nemožné, nemění nic na tom, že při normotvorbě, interpretaci a aplikaci práva má být postupováno tak, aby byly rozpory odstraňovány a smysl práva zachováván, nikoliv naopak. Tomu ostatně svědčí i jazykové pojmy „systém“ a „řád“, které jsou s právem nedílně spojeny.²²

¹⁸ ZACHAROV, Š. *Právo a moc*. Praha: Orbis, 1948, s. 19.

¹⁹ WEYR, F. Imunita. In: HÁCHA E., HOETZEL, J., WEYR, F., LAŠTOVKA, K. *Slovník veřejného práva československého. Svazek II*. Brno: Polygrafia – Rudolf M. Rohrer – Brno, 1932, s. 1.

²⁰ MARŠÁLEK, P. *Právo a společnost*. Praha: Auditorium, 2008, s. 6.

²¹ MARŠÁLEK, P. *Právo a společnost*. Praha: Auditorium, 2008, s. 11.

²² Viz také GERLOCH, A. *Teorie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 258.

Potřeba uspořádanosti, řádu, a ostatně také předvídatelnosti je jednou ze základních lidských potřeb ve světě, kde je ze samé podstaty vše nejisté. Lidská společnost, která je nesmírně složitá a je tvořena jednotlivci s odlišnými, často dokonce protichůdnými zájmy, vyžaduje ke svému fungování regulační mechanismus. Jedním z nich je právo.²³

Pavel Maršálek upozorňuje na to, že tento regulační mechanismus je předpokladem, ale i zárukou zachování řádu ve společnosti. Odkazuje také na to, že podle některých teorií je stanovení závazných pravidel předpokladem snížení nákladů kooperace mezi lidmi.²⁴ Tato úvaha je logická, protože při vědomí existence vynutitelných pravidel chování nemusí nikdo před uzavřením právního vztahu zkoumat detailně charakter a osobní historii protistrany. Hovoříme zde o právní jistotě, která je člověku poskytována.

Aby právo mohlo tuto funkci plnit, musí být pro své adresáty seznatelné a předvídatelné. Základním předpokladem těchto vlastností je vnitřní logika a uspořádanost celého právního řádu. Proto jak normotvorba, tak i autoritativní výklad práva nesmějí být nahodilé, právní normy nesmějí být protichůdné, ale musí sledovat celkové vnitřní uspořádání právního řádu.

V tomto smyslu to, co platí pro právní řád jako celek, platí také pro jeho jednotlivé součásti a nakládání s nimi. Tedy i imunita jako výjimka z působnosti práva musí zapadat do jeho systému a v jeho rámci musí být také interpretována a aplikována. I když mluvíme o jednom z právních institutů, i pro něj platí obecné pravidlo, že výklad práva musí být kromě jiného systematický. Je nepřijatelné jednotlivé součásti práva vytrhávat z jejich širších souvislostí, protože takový výklad by mohl vést právě k narušení vnitřního uspořádání celého právního systému. Při výkladu imunity, který bude podán dále, tedy není možné sledovat pouze jednotlivá ustanovení právních norem, ale je nutno vykládat je v širokých souvislostech celého právního řádu a jeho základních principů a cílů.

Právo však není čistě formálním systémem žijícím samo ze sebe a samo pro sebe. Jeho rozměrů je více a kromě rozměru normativního je to také rozměr hodnotový.²⁵ Právo vyjadřuje to, co daná společnost považuje za správné, respektive společensky přijatelné. Ostatně sám pojem právo odkazuje nejenom v češtině, ale v celé řadě dalších jazyků na hledisko pravého, správného a také spravedlivého.

Na tom nemění nic skutečnost, že žijeme v již výše zmíněné době postmoderní dekonstrukce téměř všech společenských struktur a institutů, přičemž tyto tendence přirozeně zasahují i právo. Navzdory těmto změnám a společenským posunům k většímu individualismu a důrazu na pluralitu hodnot stále platí slova civilisty E. Svobody, podle něhož právo „počítá s jistým stupněm občanské mravnosti a s všeobecným přesvědčením o nutnosti vzájemné závislosti společně žijících a společně pracujících lidí“.²⁶ Jedná se o jinými slovy vyjádřený Aristotelův postřeh

²³ Dalšími mohou být morálka nebo náboženství. Více viz citované dílo P. Maršálka.

²⁴ MARŠÁLEK, P. *Právo a společnost*. Praha: Auditorium, 2008, s. 16.

²⁵ Viz např. GERLOCH, A. *Teorie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 21.

²⁶ SVOBODA, E. *Ideové základy občanského práva*. Praha: Vesmír, 1936, s. 17.

o tom, že člověk je tvor společenský, neboli „zoon politikon“, a realizuje se ve společnosti ostatních. Aby tak mohl činit, musí existovat určité společné hodnoty. Jinak nemůže dosáhnout společenského uznání, které je jednou ze základních lidských potřeb.

Nicméně, jak již bylo uvedeno výše, společnost je tvořena jednotlivci s rozdílnými zájmy, a ty se dostávají do vzájemných kolizí. Úkolem práva je nacházet řešení těchto střetů. Činěno je tak nalézáním právě společných hodnot, které se v právu projevují. V tomto směru je právo nástrojem samoregulace společnosti, neboť je to společnost, která určuje, co je společensky přijatelné a žádoucí jednání, a co je naopak jednáním nepřijatelným. Aleš Gerloch v této souvislosti hovoří o tom, že „nezbytný je sociální konsenzus, který má odpovídat dosaženému stupni vývoje dané civilizace“.²⁷

Mechanismy nalézání společenské shody mohou být různé. Některé mají demokratický charakter a počítají s širokým podílením se budoucích adresátů práva, jiné jsou v tomto směru postaveny na vůli jednotlivce či skupiny a mají výrazně autokratičtější charakter. Mechanismy normotvorby však nejsou tím jediným, co je pro vytváření práva a definice jeho hodnot důležitým. Ve výsledku musí být právo a hodnoty, které obsahuje, vnímáno také jako legitimní. V tomto směru je právo historicky podmíněno a vychází z kultury dané společnosti²⁸ a také jejích aktuálních potřeb.

V obecné rovině lze říci, že právní hodnoty podléhají změnám v čase tak, jak se mění společnost, z níž příslušný právní řád vychází. Původ hodnot a zdroj spravedlnosti v právu, a zda vůbec existuje, to je velké téma teorie práva. Publikace nabízí odkazy na některá existující díla a ve zkratce nezbytná pro další výklad imunity a jejího místa v právním řádu. Dále ukazuje základní póly náhledu na tuto problematiku.

Starý Řím nám zanechal poučku *ius est ars boni et aequi*. Tedy právo jako umění dobrého a spravedlivého. Právo jako systém, který má vyjadřovat hodnoty a podporovat dobré a potírat špatné. Současně nám římský právník Gaius²⁹ zanechává postřeh, dle něhož *lex est quod populus iubet et constituit*. Tedy zákonem a právem je to, co lid přikazuje a stanoví. Již v této době bylo patrné, že právo jednak vyjadřuje hodnoty, jednak že tyto hodnoty vycházejí ze společnosti, a také zde můžeme vidět prvek autority. Nesmíme zapomínat na to, že právo je mj. mocenským nástrojem.³⁰

V normotvorbě s ohledem na mocenský charakter práva také v některých obdobích převládaly čistě legalistické tendence považující za právo to, co je zakotveno v zákonu. A co má být ukotveno v zákonu, to rozhoduje ten, kdo je vybaven příslušnou pravomocí. Protipólem hodnotového vnímání práva ve zkratce může být Hobbesovo *auctoritas non veritas facit legem* z období prosazujícího se absolutismu. Tedy není rozhodující, co je spravedlivé, ale co je vůlí zákonodárce. Extrémní podoby toto pojetí nabralo v období velkých státních totalitarismů 20. století.

²⁷ GERLOCH, A. *Teorie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 210.

²⁸ MARŠÁLEK, P. *Právo a společnost*. Praha: Auditorium, 2008, s. 19.

²⁹ Citováno dle KINCL J. *Dicta et regulae iuris aneb právnícké mudrosloví latinské*. Praha: Karolinum, 1990, s. 146.

³⁰ Viz také GERLOCH, A. *Teorie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 21.

Takové pojetí práva, pokud se vůbec o právo jedná, jak lze mít pochybnosti v případě nacistického Německa,³¹ kdy obsahem právního předpisu může být cokoliv, se nakonec rozchází s očekáváním společnosti a každého jednotlivce o tom, že právo má být seznatelné, předvídatelné a má vyjadřovat nějaké hodnoty a směřovat ke spravedlnosti, byť nedokonalé. Profesor Novotný ostatně přiléhavě uvádí: „O spravedlivosti trestu nerozhoduje zákon. Spravedlivost trestu je něco jiného než jeho zákonnost. Zákonné tresty ještě nemusí být spravedlivé.“³²

Je možné říci, že právo i hodnoty, ze kterých vychází, se vyvíjí spolu se společností. Co je vnímáno jako společensky žádoucí a nežádoucí, to se velmi často v čase mění. Některé hodnoty zřejmě přetrvávají napříč časem a jednotlivými společnostmi a patrně je lze považovat za hodnoty společné, snad antropologicky a evolučně podmíněné. Bez určitého společného náhledu na to, co je a co není v souladu s právem, by ostatně nebyla možná např. mezinárodní právní a zejména trestněprávní spolupráce.

Nicméně institut imunity, její obsah a rozsah mezi takové obecné hodnoty nepatří. V případě imunity se naplno projevuje, že je historicky, společensky a politicky podmíněna. Podléhá proměnám odpovídajícím vývoji společnosti a typicky nejvyšších státních orgánů a jejich vzájemných vztahů. V některých obdobích je potřebná a nezbytná velmi široká imunita a je to vnímáno jako společensky žádoucí. V jiných obdobích je tomu naopak a široká imunita by byla vnímána v lepším případě jako privilegium, v horším případě jako nástroj umožňující zneužití práva.

V dnešní době je jedním z rozhodujících faktorů určujících podobu práva zásada rovnosti před zákonem. Pro imunitu a její rozsah je klíčová míra, v jaké může být ospravedlněna skutečnost vynětí určitých osob z působnosti práva.

Mohlo by se zdát, že v podmínkách demokratického právního státu, zejména postaveného na dělbě moci, je institut právní imunity již překonaný. Tato myšlenka není nijak nová. Pracuje s ní již F. Weyr, když uvádí, že případ „zásadní antagonie mezi vládou a parlamentem – následkem politické všemohoucnosti tohoto – je vůbec nemyslitelný“.³³ Ačkoliv je tato úvaha správná z hlediska teoretického, z hlediska praktického si lze představit zasahování orgánů moci výkonné do nezávislosti parlamentu i v podmínkách dělby moci.

Této záležitosti však bude věnována pozornost dále. Na tomto místě je vhodné shrnout, že každá součást práva vyjadřuje nějaké hodnoty a slouží jim, případně je také vytváří. Zároveň musí být ospravedlnitelná a musí zapadat harmonicky a logicky do celku celého právního řádu. Tyto podmínky musí splnit také institut imunity, ať už ve formě svého formálního zakotvení v právních normách nebo způsobu jejich interpretace.

³¹ Viz např. BOGUSZAK, J., ČAPEK, J., VEVERKA, V. *Základy teorie práva*. Praha: Codex, 1994, s. 12. Detailně viz např. KNAPP, V. *Problém nacistické právní filozofie*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, s. r. o., 2002.

³² NOVOTNÝ, O. *O trestu a vězeňství*. Praha: Academia, 1969, s. 31.

³³ WEYR, F. Imunita. In: HÁCHA E., HOETZEL, J., WEYR, F., LAŠTOVKA, K. *Slovník veřejného práva československého. Svazek II*. Brno: Polygrafia – Rudolf M. Rohrer – Brno, 1932, s. 1.